

14. Pedagogická diagnostika a hodnocení žáků

Procesy zkoušení patří mezi frekventované činnosti učitele s dopadem na žakovu psychiku.. Většinou jsou doprovázeny hodnocením, které se naopak opírá o výsledky zkoušení. V širším smyslu je zkoušení a hodnocení základní složkou **kontrolní** fáze

Kontrola – v širším smyslu má dvě základní složky a to **hodnocení a zkoušení**. V této souvislosti jsou uváděny ještě další termíny jako je diagnostika, inspekce, hospitace aj.

Hodnocení – je důležitým aspektem vzdělávání pro učitele, pro žáky i jejich rodiče

Pro učitele – pro učitele představuje hodnocení zpětnou vazbu o účinnosti zvolených metod, postupů i prostředkem k posouzení efektivity jeho pedagogické činnosti.. Slouží k poznávání žáků, jejich schopností, možností i nedostatků a k hledání adekvátních přístupů k jednotlivým žákům.

Pro rodiče – je hodnocení informací, která nemá vést k postihování žáka za možné nedostatky v jejich školní práci, ale má jim ukázat cestu, jak pomoci dětem zvládat případné obtíže a problémy.

Pro žáky – je hodnocení hlavní informací, jak zvládli požadavky stanovené vzdělávacím programem, v čem jsou jejich přednosti a nedostatky

Základní problém hodnocení je objektivnost, **subjektivnost a míra spravedlnosti**. Informace o učení se netýkají jen učení samotného, ale mají vliv i na osobnost žáka. V tomto smyslu lze chápat hodnocení jako **výchovný prostředek**. Úspěšné hodnocení žáka může motivovat a neúspěšné jej spíše deprimuje a odradí od dalšího učení. Smyslem hodnocení je **vyvolat pozitivní motivaci a pozitivní změny v jednání**. Hodnocení uspokojuje potřebu sociálního uznání jedince, vyjadřuje postavení žáka netřídě.

Druhy hodnocení:

Formativní - neboli průběžné posuzuje pokrok žáků ve vztahu ke konkrétním cílům určité etapy vyučování a pomáhá učiteli se rozhodnout jakým způsobem v učební činnosti pokračovat. Je součástí každodenní práce učitele a týká se všech projevů chování žáků.

Finální – je posouzení úspěšnosti žáků po dokončení konkrétních učebních jednotek (tématického celku) a slouží jako podklad pro klasifikaci.

Nedostatky tohoto hodnocení z hlediska spravedlnosti jsou, že každý žák má individuální projev a je nutno rozlišit co je dobře a co špatně. Z hlediska **subjektivity hodnocení** problém spočívá v tom, jakou má učitel autoritu, kdo hodnotí a jaký má vztah k žákovi. Z toho vyplývají i určité tendence:

- sklon k mírnosti – mírnější posuzování některých žáků než ostatních a častému omlouvání jejich chyb
- sklon k přísnosti – může se vztahovat pouze na některé žáky, učitel nerespektuje individualitu žáka
- sklon k nesmělosti – vzbuzuje pocit, že učitel se žáků bojí a snaží se hodnotit vše neutrálně
- sklon extrémně vyhrazeným soudům – pozitivní prvky jsou hodnoceny výrazněji

Zásady při hodnocení

- usilovat o motivační hodnocení
- dbát na to, aby převažovaly pozitivní prvky
- snažit se odstranit napětí a stres
- usilovat o spoluúčast žáka na hodnocení a vést jej k postupnému sebehodnocení
- hodnocení neúspěšnosti žáka prezentovat jako projev zájmu o dítě

Formy zkoušení a hodnocení:

Zkoušení je částí diagnostické činnosti která je zaměřena na zjišťování výsledků učení. Sleduje dosažení poznávacích cílů, přesto je ve srovnání s diagnostikou méně komplexní

- ústní zkoušení – může být orientační nebo klasifikační. Je součástí průběžného hodnocení a žák i učitel průběžně získává poznatky o průběžné stavu vzdělávacího procesu. Může být zdroje trvalého napětí mezi učitelem a žákem.
- písemné zkoušení – výhoda v krátké době vyzkouším větší počet žáků. V dnešní době je to pro žáky obtížné, protože to vyžaduje samostatnou práci. Učitel musí jasně a srozumitelně vypracovat zadání
- testy – výhodou je že dokáží lépe vystihnout rozdíly mezi žáky, měření je objektivnější a jsou efektivnější než klasifikace. Nevýhody, že ne vše lze převést do podoby testu a kvalita hodnocení závisí na kvalitě testu.

Klasifikace – je to hodnocení formou známkování Kritéria podle kterých je žák zařazen do jednotlivých stupňů hodnocení jsou – rozsah zvládnutých požadavků, porozumění, schopnosti užití poznatků a jazykový projev. Výsledek klasifikace se vyjadřuje vysvědčením. K **nevýhodám** patří:

- nízká informační hodnota známek
- hrubé třídění známek
- atmosféra honby za za učebními výsledky (známkami)
- učení jen pro známky bez ohledu na porozumění
- závislost na subjektivním posouzení učitele

Slovní hodnocení : ve slovním hodnocení není obsažena známka, ale zahrnuje celkové postoje žáka jejich dispozice, úsilí a snahu a tím postižení i skrytého učiva. Má vyšší informační charakter a motivující účinky

Alternativní hodnocení – souvisí s reformním hnutím, objevují se pojmy jako výkonnostní křivka

Pedagogická diagnostika – je celkové zjišťování stavů vědomostí, dovedností, získaných návyků a rozvoje schopností žáka. **Diagnoza** je rozpoznání jevu, zjištění jevu. **Diagnostika** je komplex činností zjišťujících stav nějakého jevu. Zahrnuje diagnostiku práce učitele či školy. Patří sem **zkoušení, hospitace či inspekce**